Vayakhel: The Cultivation of Talent

Rabbanit Leah Sarna | 5784

I. Betzalel's Unique Talent

1. Exodus 31:1-11

ה' spoke to Moses: See, I have singled out by name Bezalel son of Uri son of Hur, of the tribe of Judah. I have endowed him with a divine spirit of skill, ability, and knowledge in every kind of craft; to make designs for work in gold, silver, and copper, to cut stones for setting and to carve wood—to work in every kind of craft. Moreover, I have assigned to him Oholiab son of Ahisamach, of the tribe of Dan; and I have also granted skill to all who are skillful, that they may make everything that I have commanded you: the Tent of Meeting, the Ark for the Pact and the cover upon it, and all the furnishings of the Tent; the table and its utensils, the pure lampstand and all its fittings, and the altar of incense; the altar of burnt offering and all its utensils, and the laver and its stand; the service vestments, the sacral vestments of Aaron the priest and the vestments of his sons, for their service as priests; as well as the anointing oil and the aromatic incense for the sanctuary. Just as I have commanded you, they shall do.

2. Shemot Rabbah 40:2

Moses readied to descend [Mount Sinai] under the impression that he would be crafting it. The Holy One blessed be He called him and said to him: 'Moses, I have made you king; it is not the way of a king to craft anything, but rather, he decrees and others craft. You, too, do not have license to craft anything, but rather, say to them and they will craft it.' But He did not say to whom he should say. Moses said: 'To whom shall I say?' He said to him: 'I will show you.' What did the Holy One blessed be He do? He brought him the book of Adam the first man, and showed him all the generations that are destined to stand from Genesis until the revival of the dead, each generation and its kings, each generation and its leaders, each generation and its prophets. He said to him: 'Each and every one I appointed from that time. Likewise, I appointed Betzalel from that time.' That is, "see, I have called by name Betzalel."

3. Berakhot 55a:13-14

Rav Yehuda said that Rav said: Bezalel knew how to join the letters with which heaven and earth were created. From where do we derive this? It is written here in praise of Bezalel: "And I have filled him with the spirit of God, in wisdom, and in understanding, and in knowledge, and in all manner

שמות ל"א:אי-ר"א

וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמְר: רְאֵה קָרָאתִי בְּאֵם בְּצַלְאֵל

בֶּן־אוּרִי בָּן־חָוּר לְמֵשָׁה יְהוּדָה: וָאֲמֵלֵּא אֹתִּוֹ רְוּחַ
בֶּן־אוּרִי בָּן־חָוּר לְמֵשָׁה יְהוּדָה: וָאֲמֵלֵּא אֹתוֹ רְוּחַ
אֱלֹאֵים בְּחָכְמָה וּבִּתְּה וּבְדָעַת וּבְכָל־מְלָּאכָה:
אֱלֹאֵים מַּחָשָׁבֵּת לַצְשָׁוֹת בַּזָּתָב וּבַכֶּטֶּף וּבַנְּחְשָׁת:
בְּּכְל־מְלָאבָה: וַאֲנִי הִנְּה נָתַתִּי אִתוֹ אֵת אָהֶלִיאָב
בְּּכְל־מְלָאבָה וְאָת־הַכַּפַּלְת אָשֶׁר צִוֹיתְה: אַת וּ אָהֶלִיאָב
בְּּלְרַכְּלֵי מְעָּלֵה וְאֶת־הַכַּפַּלִרת אֲשֶׁר עָלֵיו וְאָת־הַמְּנַלָרה
בַּמְיוֹ וְאֶת־הַבְּּלִיוֹ וְאֶת
בַּלִיוֹ וְאֶת־הַבְּּלִיוֹ וְאֶת
בַּלְיוֹ וְאֶת־הַפְּלָרה
בַּמְלִין וְאֶת־הַפְּנָּרָה
בְּמְלִין וְאֶת־הַפְּנָרָה
בְּמְלִרְה וְאֶת בְּגַלֵי וְאֶת־הַבְּלִיוֹ וְאֶת־הַפְּנִוֹרְ
בְּמְלֹר בְּבָרוֹ וְאֶת־בְּנְלִי וְאֶת־בַּלְּיוֹ וְאֶת־הַבְּנְיוֹ וְאֶת־הַפְּנְרוֹ וְאֶת בְּבָּרִי וְאֶת בְּנְרִוֹ וְאֶת־הַבְּנְיוֹ וְאֶת־הַבְּנִיוֹ וְאֶתּה בַּנְיוֹ וְאֶת־הַבְּלִיוֹ וְאֶת בְּבָּרִוֹ וְאֶת בְּבְּרִוֹ וְאֶת בְּבָּרִי וְאֶת בְּנְרִוֹ וְאֶת בְּבְּרִי וְאֶת בְּבְּרִי וְאֶת בְּנְדִי לַבְּתוֹ וְאֶת בְּבְּרִוֹ וְאֶת בְּבְּרִוֹ וְאֶת בְּבְּרִוֹ וְאֶת בְּבְּרִוֹ וְאֶת בְּבְרִי בְּנִיוֹ וְאֶת בְּבְרִי בָּנִיוֹ וְאֶת בְּבְּרִי וְאֶת בְּבְּרִי וְאָת בְּבְּרִן וְאֶת בְּבְּרִי בְּנִיוֹ וְאֶת בְּבְּרִי וְאֶת בְּבְּרִי בְּבִיוֹ וְאֶת בְּבְּרִי בְּנִיוֹ וְאֶת בְּבְּרֵן וְאֶת בְּבְּרִי בְּנִיוֹ וְאֶת בְּבְּרִי בְּנִייוֹ וְאֶת בְּבְּרִי בְּנִיוֹ וְאֶת בְּבְּרִי בְּנִיוֹ וְאֶת בְּבְּרִי בְּנִיים בְּבִּי בְּלִי אְשֶׁר־בִּנְיִתְּבָּי בְּעִישׁוֹת בְּבִים בְּמִּבְּיִים בְּבִּיִים בְּבָּבְיִים בְּבִּים בְּבִּיִים בְּבִייִים בְּיִבְּעִים בְּבִּבְיִים בְּבִיּים בְּבְּבִייוֹ בְּבְיוֹ בְּבְיוֹים בְּבְיתוֹי בְּנִישׁוֹים בְּבִיים בְּבְבִיים בְּבְּבִיוֹי בְּבְיוֹים בְּבְיים בְּבּיוֹים בְּבִּיוֹם בְּבִּים בְּבִּבְיוֹים בְּבְּיִים בְּבִּיְיִילְה בְּיִים בְּבִיּבְּיִים בְּבְּבִיוֹי בְּבְיוֹים בְּבְּיִים בְּבְּיִים בְּבְּבְיוֹים בְּיִבְּבְיוֹים בְּבְּבְּיוֹים בְּבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּבְּבְיוֹים בְּבְּבְּבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּבְּבְיוֹים בְּבְּיִים בְּבְּיִים בְּבְיוֹים בְּבְּבְיּבְיוֹים בְּיִבְ

שמות רבה מ:ב

בָּא משֶׁה לֵירֵד סְבוּר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה אוֹתוֹ, קָרָא לוֹ הַקֶּדוֹשׁ בָּרוּדְ הוּא אָמֵר לוֹ משֶׁה מֶלֶדְ עֲשִׁיתִּידְ אֵין זְּרֶדְ הַמֶּלֶדְ לַעֲשׂוֹת דָּבָר, אֶלָּא גּוֹזֵר וַאֲחֵרִים עוֹשִׁים, אַף אַהָּה אֵין לְדְּ רְשׁוּת לַעֲשׂוֹת דָּבָר אֶלָּא אֱמֹר לָהֶם וְהֵם עוֹשִׁין, וְלֹא אָמַר לוֹ לְמִי יֹאמֵר, אָמֵר משֶׁה לְמִי אֹמֵר, אָמֵר לוֹ אֲנִי מֵרְאָה לָדְ, וּמֶה עֲשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּדְּ הוּא הַבִּיא לוֹ סִפְּרוֹ שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן וְהֶרְאָה לוֹ כָּל הַבּוֹרוֹת שֶׁהֵן עֲתִידִין לַעֲמֹד מִבְּרֵאשִׁית עַד הְּחָיַת הַבּוֹרוֹת שֶׁהֵן זְנִתִידִין לַעֲמֹד מִבְּרֵאשִׁית עַד הְּחָיַנִּת הַמֵּתִים, דּוֹר וָדוֹר וּמְלָכָיו, דּוֹר וְדוֹר וּמַנְהִיגִיו, דּוֹר וְזֹר וּנְבִיאָיו. אָמַר לוֹ כָּל אֶחָד וְאָחָד הִתְקַנְהִיוּ

ברכות נ״ה א:ר״ג-ר״ד

אָמֵר רַב יְהוּדָה אָמֵר רַב: יוֹדֵעַ הָיָה בְּצֵלְאֵל לְצָרֵף אוֹתִיוֹת שֶׁנְּבְרְאוּ בָּהֶן שָׁמֵיִם וָאָרֶץ. כְּתִיב הָכָא: ״וַיְמַלֵּא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹקִים בְּחָכְמָה וּבִתְבוּנָה of workmanship" (Exodus 31:3); and it is written there with regard to creation of heaven and earth: "The Lord, by wisdom, founded the earth; by understanding He established the heavens" (Proverbs 3:19), and it is written: "By His knowledge the depths were broken up and the skies drop down the dew" (Proverbs 3:20). We see that wisdom, understanding, and knowledge, the qualities with which the heavens and earth were created, are all found in Bezalel. On a similar note, Rabbi Yoḥanan said: The Holy One, Blessed be He, only grants wisdom to one who already possesses wisdom, as it is stated: "He gives wisdom unto the wise, and knowledge to they who know understanding" (Daniel 2:21). Rav Taḥalifa, from the West, Eretz Yisrael, heard this and repeated it before Rabbi Abbahu. Rabbi Abbahu said to him: You learned proof for this idea from there; we learn it from here: As it is written in praise of the builders of the Tabernacle: "And in the hearts of all who are wise-hearted I have placed wisdom" (Exodus 31:6).

וּבְדַעַת״, וּכְתִיב הָתָם: ״ה׳ בְּחָכְמָה יָסַד אֶרֶץ כּוֹגֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה״. וּכִתִיב: ״בִּדַעִּתּוֹ תִּהוֹמוֹת נִבְקַעוּ״.

אָמֵר רַבִּי יוֹתָנָן: אֵין הַקְּדוֹשׁ בָּרוּדְּ הוּא נוֹתֵן תָּכְמָה אֶלָּא לְמִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ תָּכְמָה, שֶׁנָּאֱמַר: "יָהֵב תָּכְמְתָא לְחַכִּימִין וּמַנְדְּעָא לְיָדְעֵי בִינָה". שְׁמַע רַב תַּחְלִיפָא בַּר מַעְּרְבָא וְאַמְרַה קַמֵּיה דְּרַבִּי אֲבָהוּ. אָמַר לֵיה: אַתּוּן מֵהְנִינַן לַה, דְּכְתִיב: "וּבְלֵב כְּל חֲכַם לֵב נָתַתִּי חָכְמָה".

4. Midrash Tanchuma, Vayakhel 2:1-2

And he hath filled him with the spirit of God, in wisdom, in understanding, and in knowledge (Exod. 35:31). Wisdom is mentioned, despite the fact that he had been endowed previously with wisdom, to teach us that the Holy One, blessed be He, does not grant wisdom to anyone unless he already possesses some wisdom. A lady asked R. Yosé the son of Halafta: "What is meant by He giveth wisdom to the wise (Dan. 2:21)? Should not the verse say 'He giveth wisdom to the fool'?" He replied: "My daughter, if two men came to you to borrow money, one of them being poor and the other rich, to whom would you lend the money?" She answered: "I would lend the money to the rich man, of course." "Why?" he asked. And she replied: "If the rich man should suffer a loss, he would still have sufficient money to repay me, but if the poor man lost my money, how could he possibly repay me?" He said to her: "Let your ears hear what your lips have said. If the Holy One, blessed be He, gave wisdom to fools, they would still sit in privies, in filthy alleys, and in bathhouses, and would not put the wisdom to use. Hence the Holy One, blessed be He, gives wisdom to the wise, who sit in the chambers of the elders, in synagogues, and in house of study, and they utilize that wisdom." Therefore it is written: He hath filled him with wisdom (Exod. 35:35). He gives wisdom to one who possesses wisdom and understanding and knowledge in all kinds of work. Similarly, you find that this was so in the case of Joshua: Joshua the son of Nun was full of the spirit of wisdom (Deut. 34:9), for he already possessed wisdom.

This may be compared to a shopkeeper to whom a man goes to purchase wine, honey, oil, or brine. The shopkeeper smells the odor that comes from the bottle, and if it is of wine he pours wine into it, and he does likewise with honey, oil, or brine. When the Holy One, blessed be He, observes that a man has the spirit of wisdom within him, He fills

מדרש תנחומא, ויקהל בי:אי-בי

וָאַמַלֵּא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹקִים בְּחָכִמָה, שֶׁכָּבֶר הָיִתָה בוֹ חָכְמָה. לְלַמֶּדְדָּ, שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בַּרוּדְ הוּא מִמַלֵּא חַכְמַה אֱלַא לְמִי שֶׁיֵשׁ בּוֹ כְּבַר. מַטְרוֹנַה אֲחַת שָׁאֲלָה אֶת רַבִּי יוֹסִי בַּר חֲלַפְתָּא, מַהוּ שֶׁכַּתַב יָהֵב חָכָמָתָא לְחַכִּימִין (דניאל ב, כא). לַטִּפִּשִׁים הָיָה צַרִיךְ לוֹמַר. אָמַר לָה: בִּתִּי, אָם יָבוֹאוּ אֶצְלֵךְ שָׁנַיִם, אֶחָד עַנִי וְאֶחָד עַשִּׁיר, וְהֵן צְרִיכִין לְלְווֹת מַמֶּךְ מַמוֹן, לָאֵי זָה מֵהֶם אַנְתִּ מַלְוַה. אַמְרַה לוֹ: ֶלֶעָשִׁיר. אָמַר לָה: וְלָמָּה. אָמְרָה לוֹ: שֶׁאָם יֶחְסַר, יָהָיֶה לוֹ מַמוֹן שֶׁיִפְרַע. אֲבַל עַנִי, אָם יִאַבֵּד מְעוֹתַי, מֵהֵיכָן יִפְרַע. אָמַר לָה: יִשְׁמְעוּ אָזְנַיךְ מַה שָׁפִּיךְ מָדַבֶּר. כַּךְ, אָם הָיָה הַקַּדוֹשׁ בַּרוּךְ הוּא נוֹתֶן חָכִמָה לַטִּפִּשִׁין, הָיוּ יוֹשָׁבִין בְּבָתֵּי כִסְאוֹת וּבָמָבוֹאוֹת מָטַנַּפוֹת וּבָבַתֵּי מֶרְחַצָּאוֹת, וְאֵין מָתְעַסְּקִין בָּה. אֶלָּא נְתָנָה הַקַּדוֹשׁ בַּרוּךְ הוּא לַחֲכָמִים, שֶׁיָּהוּ יוֹשָׁבִין בִּישִׁיבַת זְקַנִים בִּבָתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת וְעוֹסְקִין בָּה. לְכַךְ כְּתִיב: וָאֲמַלֵּא, מִלֵּא מִי שֶׁהָיָה בוֹ כְבָר חָכְמָה, בִּתְבוּנָה וּבְדַעַת וּבָכָל מָלָאכָה. וְכֵן אַתִּ מוֹצֵא בִּיהוֹשֵׁע, וְיהוֹשֵׁעַ בָּן נוּן מָלֵא רוּחַ חָכְמָה (דברים לד, ט), שֶׁכְּבָר הָיָה בוֹ.

הַחֶּנְנְנִי הַזֶּה אָדָם הוֹלֵךְ לְקַח מִמֶּנוּ יַיָּן אוֹ דְבַשׁ אוֹ שֶׁמֶן וּמֻרְיָס, כְּשֶׁהַחֶנְנָנִי פְּקָחַ, מֵרִיחַ בַּכֶּלִי. אִם הָיָה שֶׁל יַיִּוּ, נוֹתֵן לְתוֹכוֹ יַיִּוּ, וְכֵן כְּלִי שֶׁל שֶׁמֶן וְשֶׁל דְּבַשׁ וְשֶׁל מֻרְיָס. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּשֶׁרוֹאֶה בָאָדָם שֶׁיֶשׁ בּוֹ רוּחַ חָכְמָה מְמַלְאוֹ. הֶוֵי, וָאֲמַלֵּא אֹתוֹ רוּחַ, שֶׁבְּבֶר הָיָה בוֹ. him with additional wisdom. Hence *He hath filled him with the spirit of wisdom*, since he already possesses some.

5. Ibn Ezra on Exodus 31:6:2

AND IN THE HEARTS OF ALL THAT ARE WISE-HEARTED I HAVE PUT WISDOM. To do work. Also one finds in human nature the ability to devise intricate geometric forms without ever having studied this science.

6. Ramban on Exodus 31:1

SEE, I HAVE CALLED BY NAME BEZALEL THE SON OF URI, THE SON OF HUR. G-d said to Moses, See, I have called by name, and Moses said to Israel, See, the Eternal hath called by name. The reason for this is because Israel in Egypt had been crushed under the work in mortar and in brick, and had acquired no knowledge of how to work with silver and gold, and the cutting of precious stones, and had never seen them at all. It was thus a wonder that there was to be found amongst them such a great wise-hearted man who knew how to work with silver and gold, and in cutting of stones [for setting] and in carving of wood, a craftsman, an embroiderer, and a weaver. For even amongst those who study before the experts, you cannot find one who is proficient in all these crafts. And even those who know them and are used to doing them, if their hands are continually engaged in [work with] lime and mud, lose the ability to do with them such artistic and delicate work.

II. Other People Had Skills Too

7. Exodus 35:20-26

So the whole community of the Israelites left Moses' presence. And everyone who excelled in ability and everyone whose spirit moved him came, bringing to the LORD his offering for the work of the Tent of Meeting and for all its service and for the sacral vestments.... And all the skilled women spun with their own hands, and brought what they had spun, in blue, purple, and crimson yarns, and in fine linen. And all the women who excelled in that skill spun the goats' hair.

8. Ramban on Exodus 35:21:1

AND THEY CAME, EVERY ONE WHOSE HEART STIRRED HIM UP. This is said with reference to the wise men who did the work, for we do not find the use of this phrase, "the stirring up of the heart," in connection with those who merely brought the donations; Scripture rather mentions "generosity of heart" with reference to them. Now the reason for using such a phrase, whose heart stirred him up, is because they undertook to do

אבן עזרא על שמות ל״א:ו׳:ב׳

ובלב כל חכם לב. לעשות מלאכה כי גם זה ימצא בתולדת האדם שיוציא מלבו דברים עמוקים במלאכת המדות והוא לא למד החכמה.

רמב"ן על שמות ל״א:א

ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור
אמר השם למשה ראה קראתי בשם, ומשה
אמר לישראל ראו קרא ה' בשם (שמות
ל״ה:לי). והטעם, כי ישראל במצרים פרוכים
בעבודת חומר ולבנים, לא למדו מלאכת כסף
וזהב וחרושת אבנים טובות ולא ראו אותם
כלל. והנה הוא פלא שימצא בהם אדם חכם
גדול בכסף ובזהב ובחרושת אבן ועץ וחושב
ורוקם ואורג, כי אף בלומדים לפני חכמים
לא ימצא בקי בכל האומניות כלם, והיודעים
ורגילים בהם בבא ידיהם תמיד בטיט ורפש
לא יוכלו לעשות בהן אומנות דקה ויפה.

שמות ל"ה:כי-כ"ו

וַיֶּצְאָוּ כָּל־עֲדָת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִלְּפְנֵי מֹשֶׁה: וַיָּבֵּאוּ בָּל־אֵישׁ אֲשֶׁר־יְשָׁאַוֹּ לִבְּוֹ וְכֹל אֲשֶׁר נְּדְבָּה רוּחֹוֹ אֹתוֹ הַבִּיאוּ אֶת־הְרוּמֵּת ה' לְמְלֶאכָת אָׁהֶל מוֹעֵד וּלְכָל־עֲבָדָתוֹ וּלְבִנְדִי הַקְּנָשׁ: ... וְבָל־אִשָּׁה תַּבְּמַת־לֵב בְּיָדִיהָ טָוְוּ וַיְבִיאוּ מַטְנָה אֶת־הַהְּכֵלֶת וְאֶת־הָאַרְנָּמָן אֶת־תּוֹלֵעַת הַשָּׁנִי וְאֶת־הַאֵּשׁׁ: וְבָּל־הַנִּשִּׁים אֲשָּׁר נָשָא לָבָּן אֹחָנָה בְּחָכְמֵה טָוִוּ אֶת־הַעִּזִּים:

רמב"ן על שמות ל״ה:כ״א:א׳

ויבאו כל איש אשר נשאו לבו על
החכמים העושים במלאכה יאמר כן, כי לא
מצינו על המתנדבים נשיאות לב, אבל
יזכיר בהם נדיבות. וטעם אשר נשאו לבו,
לקרבה אל המלאכה, כי לא היה בהם שלמד
את המלאכות האלה ממלמד, או מי שאימן

the work, although there was no one amongst them who had learned these crafts from an instructor, or had trained his hands at all to do them. Rather, a person who felt in his nature that he knew how to do such skills, his heart was lifted up in the ways of the Eternal to come before Moses and say to him, "I will do all that my lord speaks."

בהן ידיו כלל, אבל מצא בטבעו שידע לעשות כן, ויגבה לבו בדרכי ה' (דה"ב יז ו) לבא לפני משה לאמר לו אני אעשה כל אשר אדוני דובר

III. Betzalel Cultivated The Talents of Others

9. Exodus 35:30-36:2

And Moses said to the Israelites: See, the LORD has singled out by name Bezalel, son of Uri son of Hur, of the tribe of Judah. He has endowed him with a divine spirit of skill, ability, and knowledge in every kind of craft and has inspired him-c to make designs for work in gold, silver, and copper, to cut stones for setting and to carve wood—to work in every kind of designer's craft— and to give directions. He and Oholiab son of Ahisamach of the tribe of Dan have been endowed with the skill to do any work—of the carver, the designer, the embroiderer in blue, purple, crimson yarns, and in fine linen, and of the weaver—as workers in all crafts and as makers of designs. Let, then, Bezalel and Oholiab and all the skilled persons whom the LORD has endowed with skill and ability to perform expertly all the tasks connected with the service of the sanctuary carry out all that the LORD has commanded. Moses then called Bezalel and Oholiab, and every skilled person whom the LORD had endowed with skill, everyone who excelled in ability, to undertake the task and carry it out.

10. Haamek Davar on Exodus 35:34:1

And to give directions. That he wanted to take upon himself the labor and care to teach others skills. And also if some question about how to understand the Torah arose Betzalel would teach in this same way.

11. Haamek Davar on Exodus 36:2:1-2

That Hashem gave wisdom into his heart. The Torah explains what the relevance is of putting wisdom into the heart - for all is in the hands of God other than fear of God- so we can understand what it means that his heart was stirred etc. This is also a wisdom of the heart, to trust that you will succeed in this action and to want to accept upon himself to come close to that work, even though he didn't learn this artform ever. And this truly is the way of secular work, it is related to a stirring of the heart towards a type of activity. By way of analogy: if a person comes to make a school to teach children different crafts. He would bring all the children to choose which they desire to

שמות ל״ה:לי-ל״ו:בי

וַיָּאמֶר משֶׁה אֶל־בָּנֵי יִשְׂרַאֵּל רָאֵוּ קַרָא ה' בָּשֵׁם בְּצַלְאֶל בֶּן־אוּרָי בֶן־חָוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה: וַיִּמַלֵּא אֹתְוֹ רְוֹחַ אֱלֹקֵים בִּחָכְמֵה בִּתְבוּנָה וּבְדֻעַת וּבְכָל־מְלַאכָה: וַלַחָשָׂב מַחֲשָׁבָת לַעֲשֶׂת בַּזָּהָב וּבַבֶּסֶף וּבַנִּחְשֶׁת: וּבַחַרְשֶׁת אֱבֶן לְמַלָּאת וּבַחַרְשֶׁת עֵץ לַעֲשָׂוֹת בָּכַל־מָלֶאכֶת מַחַשָּׁבֶת: וּלְ**הוֹרָת נַתַּן בִּלְבָּ**וֹ ה็וּא וְאֶהֶלִיאָב בֶּן־אֲחִיסָמֶךְ לְמַטֵּה־דָן: מִלֵּא אֹתָׁם חָכְמַת־לֵב לַעֲשׁוֹת בֶּל־מְלֶאֶכֶת חַרִשׁוּ וְחֹשֵב וְרֹבֵּם בַּתָּכֵלֶת וּבָאַרְגָּמָן בָּתוֹלַעַת הַשָּׁנֵי וּבַשֵּׁשׁ וְאַרֶג עֹשֶׁיֹ כָּל־מְלָאלָה וְחֹשְבֵי מַחֲשָׁבִת: וְעָשָׂה בְצַלְאֵׁל וָאַהַלִּיאַב וָכִלוּ אָישׁ חַכַם־לֵב אֲשֶׁר ゚נַתַּן ה' חַכְמֵה וּתָבוּנַה בַּהֶּמָה לַדַעַת לַצֵשׁת אָת־כָּל־מָלֶאכֶת עַבֹּדַת הַקָּדֵשׁ לְכָל אֲשֶׁר־צָוָה ה': וַיִּקְרָא מּשֶׂה אֶל־בָּצַלְאֵל וֹאֶל־אָהָלִיאָב וְאֶל בָּל־אָישׁ חַכַם־לֵב אַשֶּׁר נָתַן ה' חָכָמָה בִּלְבָּוֹ כָּל אֲשֵׁר נִשָּׂאִוֹ לְבֹּוֹ לקרבה אַל־הַמִּלַאכָה לַעֲשְׂת אֹתָה:

העמק דבר על שמות ל״ה:ל״ד:א׳

ולהורת נתן בלבו וגוי. שרצה לקבל הטורח והטפול להורות לאחרים אופני המעשה. וגם אם נפל איזה שאלה בהבנת המקרא וכדומה היה בצלאל מורה הוראה בזה הענין:

העמק דבר על שמות ל״ו:ב׳:א׳-ב׳

אשר נתן ה' חכמה בלבו. ומפרש המקרא היאך שייך נתינת חכמה בלב. הרי הכל ב"ש חוץ מיראת שמים ע"כ מפרש כל אשר נשאו לבו וגו' זהו ג"כ חכמת הלב לבטוח שיצליח בזו הפעולה ושירצה לקבל ע"ע להתקרב אל המלאכה. אע"ג שלא למד מעולם אומנות זו.

ובאמת כן במלאכת חול שייך נשיאת לב לאיזה מלאכה. בד"מ = בדרך משל = אם בא אדם לעשות בית אומנות ללמד לתינוקות אומנות. והיה מביא הרבה ילדים לבחור במה חפץ לשלוח יד. זה אומר אני רוצה בזה וזה put their hands to. One says "I want this" and another say "I want this." The choice helps each of them to focus their learning for a few years and pursue the goal of their choosing.

This is how they built the Mishkan - each chose which craft they could do without any study at all. Only with the help of Hashem for the craft they chose. To come close to the work - to think about it and also to do it with his hands even though his fingers were never trained for this labor. All of this stirring of the heart was a gift from Hashem and it is called wisdom of the heart.

12. Chatam Sofer on Torah, Vayakhel 14

And Betzalel and Oholiav made...the people had never tried these skills ever. Rather each one's heart told him that he should weave or that he should cut stones and the like. Therefore, after each one's spirit moved him they would try it themselves and they would make one little curtain or one small beam or bar and so on and then when they saw that they were successful and that they could make it, they brought it to Moshe and when Moshe approved of it he called them and transferred it all to their hands.

אומר אני רוצה בזה. והבחירה מועלת להם לענין לימודו כמה שנים שיעמוד על תכלית המלאכה שבחר בה.

כך היה במעשה המשכן הבחירה לכל אחד באיזו אומנות היתה מועלת לעשות בלי לימוד כלל. רק בהצלחת ה' לדבר אשר נשאו לבו: לקרבה אל המלאכה. להתבונן בה. וגם לעשות אתה. בידיו אע"ג שמעולם לא אמנו אצבעותיו למלאכה זו. וכ"ז נשיאת לב היתה מתנה מה' והיא נקראת חכמת הלב:

חתם סופר על התורה, ויקהל י"ד

ועשה בצלאל ואהליאב וגו' לדעת לעשות וגו'
ויקרא משה וגו' ... לא נסו באלה מעולם אלא לב
יקרא משה וגו' ... לא נסו באלה מעולם אלא לב
כל אחד אמר לו שהוא יארג והוא יהי' חרש וכדומה
ע"כ אמר אחר שנשא לבן אותם הי' מנסים עצמם
ועשו יריעה קטנה וקרש קטן ובריח קטן וכן הכל
וכאשר ראו שהצליחו ויכולת בידם לעשותם הביאו
אחתו למשה וכאשר הוטב בעיני משה קראם משה
אח"כ ומסר בידיהם את הכל.

13. Nahum Sarna - JPS Torah Commentary on Shemot 35:43

And to give directions - They are endowed with the ability to instruct others, which is a divinely bestowed gift. Ibn Ezra notes that "there are many scholars who are incapable of teaching."

